

9.9.2024

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lisärahoituksen valmisteluryhmä 6/2024

Aika to 22.8.2024 klo 8.30–11.30

Paikka Valtiovarainministeriö, Mariankatu 9, Helsinki, kh Jakovara
Teams-etäyhteys

Läsnä

Noora Heinonen, finanssineuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö, pj
Merja Salmi, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Virpi Vuorinen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
Eeva Mäenpää, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö
Andreas Blanco Sequeiros, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Eveliina Pöyhönen, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Kirsi Ruuhonen, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö
Elina Palola, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Jaana Määttä, johtava asiantuntija, sisäministeriö
Timo Aronkylä, hyvinvointialuejohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Mikko Hokkanen, konsernipalvelujen toimialajohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Heikki Pesonen, analytiikkapäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Tiia Tuovinen, juristi, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Marianne Juosila, strategiapäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Juri Matinheikki, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Antti Väisänen, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Hanna-Maija Pertola, projektiassistentti, valtiovarainministeriö

Erikseen kutsutut

Henna Leppämäki, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö
Kirsi Leväpelto, toimialajohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Henna Kaukonen-Nyholm, palvelualuejohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Minna Ryhänen, tehtäväaluepäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Käsiteltävät asiat

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 8.30. Todettiin kokoukseen erikseen kutsutut asiantuntijat. Hyväksyttiin ehdotus kokouksen asialistaksi.

2. Seuraavien kokouksien ajankohtien ja käsittelyaiheiden vahvistaminen

Puheenjohtaja totesi, että VAKEn Valtiokonttorille toimittamissa tiedoissa on pelastustoimen osalta edelleen puutteita ja pyysi VAKEn päivittämään tiedot mahdollisimman pikaisesti.

Valmisteluryhmän elokuun kokousaikataulu teemoineen on seuraava:

- a. pe 23.8. klo 8.30–11.30 Sosiaalihuolto: lapset, nuoret ja perheet
- b. to 29.8. klo 13.00–16.00 Pelastustoimi

3. Lisärahoitushakemuksessa sosiaalihuollon työikäisten palveluja koskeneiden huomioiden ja tietojen esittely ja käsittely

Kirsi Leväpelto selosti VAKEn aikuissosiaalityön ja vammaisten palvelujen tilannetta. Haetusta 74 milj. euron määrärahasta aikuissosiaalityön ja vammaisten palvelujen osuus on yhteensä 15 milj. euroa. Keskeisimmät syyt lisärahoitukseen ovat: 1) vieraskielisten suuri osuus aikuissosiaalityön asiakkaista (42,76 %); 2) suuri sosiaalipalveluiden tarve (perustoimeentulon saajien suuri osuus); 3) maahanmuuttoon ja pakolaisiin liittyvät ELY-korvaukset siirtyivät vuoden 2024 alusta aiempaa laajemmin kunnille maksettaviksi (-4 milj. euroa); 4) uudistuva vammaispalvelulainsäädäntö tuo uusia asiakkaita vammaispalvelujen piiriin. Vammaispalvelujen asiakasmäärät ovat reilussa vuodessa kasvaneet 3,5 % ja aikuissosiaalityön asiakasmäärät 21 %.

Toimialan vuoden 2024 talousarvio laadittiin jo lähtökohtaisesti 2 % palvelutarvetta alhaisemmaksi (n. 2,7 milj. euroa). Talousarvio jouduttiin silti laatimaan alijäämäiseksi (15 milj. euroa), jotta toimialan palvelutaso ei vajoa laittomaan tilaan. Uudistusohjelman toimenpiteiden kustannusvaikutukset toimialalle ovat vuonna 2024 n. 3,9 milj. euroa (vv. 2025–2026 n. 6,2 milj. euroa). Toimialalla käytetään paljon ostopalveluja, joiden alentamiseksi tarvitaan myös investointeja (5 omaa asumisyksikköä). Tavoitteena on mm: ostopalvelujen vähentäminen (-1 % v. 2024) ja oman palvelutuotannon kasvattaminen, digitalisaation lisääminen, puitesopimusten lisääminen, päätösten sisältöjen tarkastelu ja yhtenäistäminen sekä tukien myöntämiskäytäntöjen tarkistaminen.

Leväpellon näkemyksen mukaan siinä tapauksessa, että lisärahoitusta ei saataisi, vaikutukset ikääntyvien ja vammaisten palveluihin olisivat seuraavat: 1) jos sopeuttamistoimia toteutetaan loppuvuonna 2024, jo myönnettyjä palveluja joudutaan päättämään; 2) aikuissosiaalityössä palveluja karsitaan ja lakiperusteisiin palveluihin pääsy viivästyy; 3) vaikutukset vammaisten palveluihin: vammaisten palveluasumisesta vähennetään 15 asiakaspaikka (jono kasvaa 1-2 asiakasta / kk), vammaisten tuetusta asumisesta vähennetään 50 asiakaspaikka (jono kasvaa 5 asiakasta / kk), vammaisten lyhytaikaisesta hoidosta vähennetään 25 asiakaspaikka (jono kasvaa 16 asiakasta / kk) sekä omaishoidontuen vapaapäivät vähenevät (3kk -> 2kk); 4) vaikutukset aikuissosiaalityöhön: mielenterveyskuntoutujien ympärivuorokautisesta palveluasumisesta vähennetään 110 asiakaspaikka (jono kasvaa 10 asiakasta / kk) ja vammaisten työ- ja päivätoiminnasta vähennetään 75 asiakaspaikka (jonotusaika kasvaa 1 vko/kk); 4) henkilöstön vakansseja vähennetään.

Esityksen jälkeen käydyssä keskustelussa valtion edustajat nostivat etenkin seuraavia huomioita:

- sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain valmistelussa on mahdollisimman hyvin pyritty arvioimaan kaikki ehdotetuista muutoksista aiheutuvat kustannusvaikutukset, jotka on puolestaan huomioitu hyvinvointialueiden yleiskatteellisessa rahoituksessa.

- hyvinvointialueiden rahoitusmallissa otetaan huomioon valmisteluryhmän kokouksessa 2/2024 esitetyn tavoin esimerkiksi vieraskielisyyden ohella myös sosiaalihuoltoa koskevia tekijöitä
- valmisteluryhmän tarkoituksena on selvittää, miten VAKE on käyttänyt ja allokoanut rahoitusta vuonna 2024 ja mitä toimia VAKE on tehnyt rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi

Valtion edustajien esittämään kysymykseen siitä, arvioiko VAKE, että se pystyy lakisääteisellä rahoituksella tuottamaan perustuslain ja sote-järjestämislain mukaiset velvoitteet säästötoimien toteutuessa, VAKE totesi, että suurelta osin velvoitteet pystytään hoitamaan. Lopullinen arvio voidaan VAKEn näkemyksen mukaan kuitenkin tehdä vasta, kun toimenpiteet on tehty ja saatu kansalaisten arvio. Käsittelyaikojen osalta on VAKEn mukaan pysytty lakisääteisissä käsittelyajoissa.

Käydyssä keskustelussa VAKEn edustajat nostivat esiin etenkin seuraavia näkökohtia:

- hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei ota huomioon VAKEn erityistä tilannetta ja metropolialueen alueellista yhdenvertaisuutta asiakkaiden yhdenvertaisen palvelun turvaamiseksi
- tilastoissa vammaispalvelujen kustannustaso näyttäytyy alhaisena, mikä ei kuitenkaan vastaa todellisuutta, koska esimerkiksi ostopalvelujen hinnat ovat nousseet. VAKEn osavuosisikatsauksessa 2/2024 löytyvät tuoreemmat tiedot.
- kotoutumisen osalta VAKEn rahoitus on TEMin uuden ohjeen (loppuvuonna 2023) mukaan muuttunut siten, että hyvinvointialue saa kotoutumiskorvauksista ainoastaan 15 % (kunnat 85 %), mikä aiheuttaa VAKELLE 4 milj. euron vajeen VAKEn rahoitukseen vuonna 2024.
- lisärahoituksen saamisen edellytyksenä ei ole sen osoittaminen, että VAKE ei olisi tuottanut riittäviä palveluja.
- asiakasmäärän kasvusta ei voi päätellä sitä, että VAKE olisi tuottanut ns. ylilaatua. Kyse on VAKEn näkemyksen mukaan siitä, että palvelutarve on alueella kasvanut.

4. Muut esille tulevat asiat

Muita esille tulevia asioita ei ollut.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.01